TREMTINYS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d. **1997 m. birželio 6 d.** **Nr. 21 (258)**

Laisvės amžinoji ugnis

Gegužės 24d. gausiai susirinkę laisvės kovotojai Vilniuje paminėjo 53-ąsias pasipriešinimo okupantams metines.

Vilniaus Arkikatedroje visi dalyviai šv.Mišių aukoje prisiminė žuvusius ir gyvus likusius kovotojus.

Po pamaldų Katedros aikštėje išsirikiavusios darnios karių gretos, skambant karinio orkestro maršui, plazdant LPKTS ir visų Lietuvos partizanų apygardų vėliavoms, minėjimo dalyviai Gedimino prospektu patraukė į Lukiškių aikštę pagerbti Nežinomojo partizano. Čia, dalyvaujant mūsų Valstybės vadovams - Seimo pirmininkui prof. V.Landsbergiui, ministrui pirmininkui G.Vagnoriui, Krašto apsaugos ministrui Č. Stankevičiui, buvo prisiminti ir pagerbti didvyriai, kurių jau nebėra gyvųjų, kurių auka amžinai liepsnos ant Tėvynės laisvės aukuro. Pagerbti ryšininkai, rėmėjai, kurie savo pasiaukojamu darbu, nebijodami gresiančio kalėjimo ar tremties, prisidėjo prie šventos kovos.

Be minėtųjų garbių svečių, kalbėjo mons. A.Svarinskas, D.Kuodytė, kariuomenės atstovai.

Daug vilties teikė žvalios mūsų jaunųjų karių gretos.

Partizanų didžiausias troškimas ir palinkėjimai jauniems kariams - tėvynės meilė ir ryžtas ginti tėvynę nuo priešų.

Partizanų ryšininkams ir rėmėjams įteikti apdovanojimai, o žuvusiųjų partizanų apdovanojimus iš V.Landsbergio priėmė artimieji.

Iš Lukiškių aikštės autobusais nuvykome į Valakampius. Jaukiame gamtos prieglobstyje pasijutome tarsi sugrįžę į tolimą jaunystės ir kovų praeitį. Klausėmės dainų, eilių, pasakojimų, fotografavomės su savo bendražygiais. Malonu buvo ir pasivaišinti kareiviška koše.

Pagaliau suliepsnojo ir laužai, nors dar iki vakaro buvo toli. Prie laužo atgijo ypač daug prisiminimų.

Valakampių vakaronėje įvairūs chorai, ansambliai dainavo patriotines dainas. Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio pirmininkas Jonas Čeponis visus Sąjūdžio dalyvius apdovanojo vertingomis knygomis. Prie laužo prisiekė skautai.

Justas SAKALIS,
Kęstutis BALČIŪNAS

Šių metų "Poezijos pavasario" laureatu paskelbtas poetas Vytautas Bložė. "Tremtinys" sveikina Nacionalinės premijos ir "Poezijos pavasario" laureatą, linki visokeriopos, ypač kūrybinės, sėkmės, džiaugdamasis su visais savo skaitytojais, kad poetui artima ir tremties bei rezistencijos tematika; tai V.Bložė pabrėžė ir Kaune, Maironio muziejaus kiemelyje, jam įteikiant laureato apdovanojimus, perskaitydamas eilėraštį, kurio kelis posmus spausdiname.

* * *

Kaip pamišę gegutės rauda,
Dega tėviškėj kruvinos žaros.
Kas paliudys baisiąją skriaudą?
Siaučia maras, raudonas maras.

Kur jūs, mano žalieji broliai?
Kilkit kilkit iš kapo žygin!
Kas paguos artojėlį varguolį,
Kai paparčiai krauju pražydo?

Guli broliai, turgavietėj guli,
Išrikiuotas brolelių pulkas.
Spardo brolius batai didžiuliai,
Varva brolių kraujas į dulkes.

Raukit plaukus, beržai svyruokliai!
Ąžuolai, iš siaubo drebėkit!
Sesutes jie užsmaugė daboklėj,
Dar prieš mirtį drįsę išniekint...

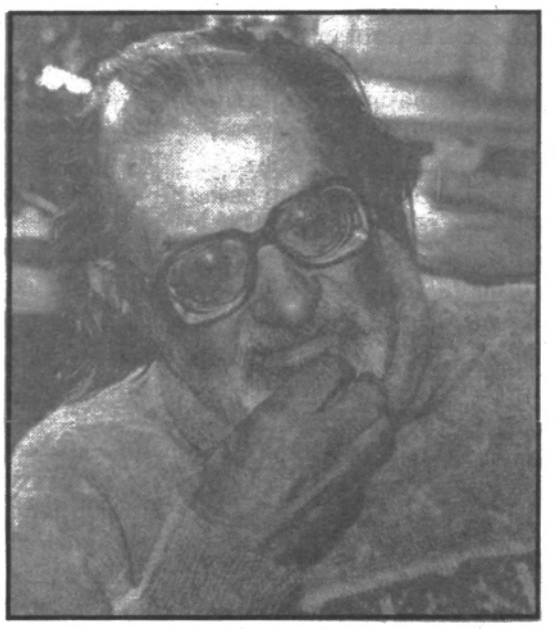

Poetas Vytautas P.Bložė
S. LAUKIO nuotr.

"Poezijos pavasario" proga spausdiname poetės Aldonos E.Puišytės eilėraščių ciklą (4 psl.).

1997m. gegužės mėn. 24d. Lietuvos partizanų ir rezistencinės kovos dalyvių suvažiavimo

Kreipimasis

Mes, Lietuvos partizanai ir rezistencinės kovos dalyviai, kreipiamės į visus žmones, kam brangi Lietuvos laisvė, iki 1997m. rugpjūčio mėn. 23d. pažymėti tas vietas, kur 1991m. rugpjūčio mėn. 23d. degė Liepsnojančio Baltijos kelio laužai. Tegul šios vietos visam laikui išlieka mūsų tautos Laisvės kovų simboliais.

Čia mes uždegsime laužus 2000 metais, švęsdami Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo dešimtmetį. Čia mūsų ainiai uždegs laužus po 50, po 100, po 1000 metų.

Mūsų laisvė amžina.

Kviečiame tai padaryti kartu kovojusias už savo laisvę Latviją ir Estiją. Istorinis Liepsnojantis Baltijos kelias liks visam laikui įamžintas.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio tarybos pirmininkas J. ČEPONIS

Dėl budėjimo buvusiuose KGB rūmuose iškilmingo užbaigimo

Birželio 7d. (šeštadienį) Vilniuje, Gedimino 40, iškilmingai užbaigsime budėjimo buv. KGB rūmuose akciją.

LPKTS skyriai renkasi su vėliavomis Arkikatedros aikštėje.

Numatoma programa:

10.30 val. šv.Mišios Arkikatedroje.

11.30 val. eisena Gedimino prospektu į buv. KGB rūmus.

12.00 val. iškilmingas budėjimo užbaigimas prie paminklo šalia KGB rūmų.

Kviečiame gausiai dalyvauti!

LPKT sąjunga

LPKTS tarybos narys, humanit. m. dr. Povilas JAKUČIONIS atsako į "Tremtinio" klausimus

Praėję Seimo rinkimai LPKTS buvo nesėkmingi, bet Jūs nepalikote Seimo. Kodėl?

Deja, Seimą teko palikti. Tokia buvo rinkėjų valia. Kartais pažįstami klausia, ar negaila buvo išeiti? Žinoma, gaila. Būtų nenuoširdu sakyti kitaip. Bet ne tariamai "lengvos duonos" gaila. Seime lengva tiems, kurie nedirba, važinėjasi po užsienius, pigias intrigėles rezga. Liko daug nebaigtų darbų, neįgyvendintų sumanymų. Bet toks yra gyvenimas, kuriame nieko nėra amžino. Amžinas yra tik keitimasis.

Tam tikra prasme išėjęs likau Seimo koridoriuose. Turiu Seimo nario Antano Švitros padėjėjo ketvirtį etato. Galiu stebėti Seimo posėdžius, susipažinti su naujais įstatymų projektais. Rašau pastabas ir pasiūlymus aktualiausiems įstatymų projektams. Parengiau trijų naujų įstatymų projektus. Apie tuos projektus "Tremtinys" jau rašė. Jeigu Seimas tuos įstatymus priimtų, pagerėtų buv. politinių kalinių ir tremtinių materialinė padėtis. Deja, Seimas jų svarstyti neskuba. Sako, nėra pinigų. Turiu surinkęs medžiagos dar keleto įstatymų projektams. Pirmiausia desovietizacijos įstatymui. Laukia kruopštus ir ilgas darbas.

Paminėjote A.Švitros pavardę. Kaip jam Seime sekasi?

To reikėtų paklausti jį patį. Man atrodo, kad jis stengiasi ir daug dirba. Jis yra Sveikatos reikalų komiteto pirmininko pavaduotojas ir dar keletos Seimo komisijų narys. Jis visas yra paskendęs sveikatos apsaugos sistemos reformos reikaluose. Dėl to yra problemų. Jam, kaip vieninteliam LPKTS atstovui Seime, reikėtų plačiau atstovauti Sąjungos reikalams ir programiniams siekiams, juos eksponuoti.

(nukelta į 2 psl.)

LPKTS tarybos narys, humanit. m. dr. Povilas JAKUČIONIS atsako į "Tremtinio" klausimus

(atkelta iš 1 psl.)

Reikia viešesnio darbo. A.Švitra tiesiog yra užpilamas žmonių laiškais su asmeniniais prašymais padėti bėdoje. Keisti tie mūsų žmonės, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Per rinkimus balsavo už rajeckus ir kuzmickus, o kai bėda - kreipiasi pagalbos pas savą. Juk jei visi LPKTS nariai būtų balsavę už Sąjungos sąrašą ir kandidatus, savų Seime būtų gal bent dešimtis. Kur kas lengviau būtų spręsti problemas nei dabar vienam žmogui.

Sakėte, kad kartais stebite Seimo posėdžius. Kaip, Jūsų nuomone, dabar dirba valdančioji koalicija, opozicija ir kitos mažesnės frakcijos?

Stebint Seimo posėdžius akysna krenta buvusio Seimo daugumos ir dabartinės darbo metodų panašumas. Ne visada būtinas dažnas "pasivažinėjimas buldozeriu", skubotumas. Žinoma, darbo tikslai dabar kiti. Reikia taisyti daug ano Seimo priimtų blogų (korupcinių, protekcionistinių) įstatymų. Skubėti reikia. Bet skubėti reikia, kaip vokiečiai sako, pamažu. Vėl daromos klaidos. Po poros savaičių ar mėnesio vėl taisomas tas pats įstatymas.

Konservatorių ir krikščionių demokratų koalicija kol kas atrodo vieninga. Nors krikdemų frakcija kartais "pasišiaušia". Ši koalicija turėtų išlikti. Kitaip gali pasikartoti 1992 metų situacija, su galimomis jos tragiškomis pasekmėmis. Reikia daugiau tolerancijos, nuodugnesnio ir pilnesnio įstatymų projektų svarstymo.

Opozicija, palyginti su buvusia, yra silpna ir pabirusi. Smulkios frakcijos yra draskomos tarpusavio prieštaravimų ir nesutarimų savo viduje, daugiausia dėl lyderiavimo. Kartais sunku suvokti, kokiu pagrindu viena ar kita frakcija susikūrė. Tokie skirtingi, skirtingų tikslų siekiantys tie žmonės. Nebent tam, kad turėtų frakcijų teises ir gautų techninę paramą.

Nors Seimo ir savivaldybių rinkimai jau praeityje, bet artėja Prezidento rinkimai. Kaip Jūs vertinate praėjusių rinkimų rezultatus, ką galvojate apie Prezidento rinkimus?

Tiek Seimo, tiek savivaldybių rinkimus negalima vertinti kitaip, kaip LPKTS nesėkmę. Pralaimėjimų priežasčių reikia ieškoti pirmiausia pačioje Sąjungoje. Kitų partijų kaltinimas blogu jų elgesiu ar nesąžiningumu nieko gero neduos. Rinkimų kovoje reikia būti pasiruošusiems atremti ir nesąžiningos konkurencijos atakas.

Yra trys pagrindinės Seimo rinkimų nesėkmės priežastys. Pirma. Nesugebėjome įtikinti savo Sąjungos narių, kad jie balsuotų už mūsų kandidatus. Nesuradome jų, nepasiekėme. Atsidūrėme išties komiškoje padėtyje. Ar rasite kitą tokią keistą politinę organizaciją ar partiją, kurios nariai nebalsuotų už saviškius? Antra. Ilgai puoselėta koalicija su LTS ir LDP paskutinę dieną dėl nesusipratimo (?) iširo. Tai davė papildomos medžiagos oponentų kritikai. Pavaizduoti visas tris organizacijas, kaip nesugebančias susitarti. Nesugebėjome net apygardomis pasidalinti. Išryškėjo, kad ne tik Sąjungos vadovybė, bet ir kai kurių skyrių tarybos nežinojo tikrosios padėties, žmonių nuotaikų savo rinkimų apygardose. Trečia. Lėšų stoka, prastai organizuota rinkimų kampanija, prasta agitacinė medžiaga.

Savivaldybių rinkimuose, be tų pačių priežasčių, nesėkmę lėmė dar ir perdėtas nepasitikėjimas savo jėgomis. Buvo užregistruota 13 sąrašų. Tik vienas iš jų negavo mandatų. Palyginkime: LTS užregistravo 32 sąrašus, 22 iš jų mandatų negavo. Ir LTS, ir LPKTS sąrašai gavo po 20 mandatų. Išties verta pagirti LTS už drąsą ir riziką. Kas drąsiai nerizikuoja, tas nelaimi. Bene "šauniausiai" pasielgė Rokiškio skyrius. Užstatą sumokėjo, o sąrašo neregistravo. Pinigai prapuolė. Vos ne dvigubai daugiau Sąjungos narių per kitų partijų sąrašus tapo savivaldybių tarybų nariais. 34 žmonės. Vadinasi, tinkamų žmonių tikrai turime. Politinę naudą jie gali duoti sukūrę tarybos atskiras frakcijas.

Reikia, kad "Tremtinyje" vyktų atvira diskusija dėl rinkimų kampanijos organizavimo. Nesėkmės užglaistymas žada naują nesėkmę. Griežtas išvadas turi padaryti Sąjungos suvažiavimas, rinkdamas naują tarybą.

Kalbėti ką nors konkretaus apie Prezidento rinkimus dar per anksti. Sąjungos tarybos konferencija šio klausimo dar nesvarstė. Rinkimai numatomi gruodžio 21 dieną. Bet ši data Seimo dar nepatvirtinta. Sąjunga iki rudens turėtų apsispręsti ir viešai paskelbti savo nuomonę. Nerimtai atrodo kai kurios nedidelės partijos, siūlydamos savo kandidatus ir kartu inicijuodamos Konstitucijos pataisas, kad tie kandidatai būtų užregistruoti. Vienam amžius netinka, kitam sėslumas, trečiam Lukiškių grotos kelią į prezidentus pastoja. Nusigyvenome.

Rengiamas LPKTS suvažiavimas. Jūs esate vienas iš suvažiavimo rengimo komisijos narių. Kaip vyksta paruošiamasis darbas?

Paskutinėje tarybos konferencijoje paskirta 13 žmonių komisija suvažiavimui rengti. Komisija sprendžia 3 uždavinius. Rengia Įstatų pataisas ir Sąjungos struktūrų darbo reglamentus; bandys pasiūlyti galimas kandidatūras į Sąjungos valdymo organus; parengs suvažiavimo dokumentų (rezoliucijų, pareiškimų) projektus, pasiūlys suvažiavimo darbotvarkę.

Įstatų pataisymų ir darbo reglamentų projektai jau parengti ir išsiunčiami visiems skyriams susipažinti ir pasiūlyti savas pastabas. Šis darbas buvo dirbamas nuo pat šių metų pradžios. Labai atsakinga yra suvažiavimui pasiūlyti tinkamus kandidatus į tarybas ir komisijų narius. Svarbiausia, kad būtų išrinkti patyrę ir veiklūs žmonės. Nuo to, kokia bus nauja Sąjungos vadovybė, kaip dirbs nauja taryba ir valdyba, priklausys Sąjungos ateities veiklos sėkmė.

Prieš suvažiavimą turėtų būti sukviesta tarybos konferencija, kuri peržiūrėtų organizacinės komisijos siūlymus.

Jūs minėjote, kad LPKTS patyrė nesėkmes rinkimuose. Prieš jos vadovus "Valstiečių laikraštis" ir LPKT Bendrijos nariai veda šmiežto kampaniją. Ar bus suvažiavimui pasiūlytas priemonių paketas, padėsiantis pataisyti padėtį? Ar tam tikslui pasitarnaus įstatų pakeitimai ir darbo reglamentas?

Manau, kad taip. Jei suvažiavimas tuos dokumentus patvirtins, jie taps geru instrumentu, sudrausminančiu Sąjungos narius ir suaktyvinančiu darbą. Bet, pabrėžiu, tik instrumentu! Nei smuikas, nei vargonai patys savaime negroja. Kaip tais instrumentais naudosis (gros) naujos Sąjungos ir jos skyrių valdymo ir organizavimo struktūros, toks ir bus darbas.

Padėtį Sąjungoje taiso arba gadina pirmiausia patys Sąjungos nariai, ypač esantys vadovybėje, tarybose. Pašaliniai, piktos valios žmonės tik pasinaudoja mūsų klaidomis ar per dideliu patiklumu, kad susilpnintų Sąjungą kaip politinę organizaciją - politinį konkurentą.

Jūs esate atlikęs milžinišką darbą, rengdamas LPKTS reglamentus bei kitus dokumentus, remdamasis savo didele patirtimi ir paaukodamas daug laiko. Ar manote, kad tai padės gyvinti LPKTS veiklą?

Patys raštai veiklos negyvina. Jie - tik smuikas; reikia gero smuikininko. Taigi jie būtini, kad veiktume kryptingai ir nuosekliai. Tikiuosi, kad tie dokumentai padės gerinti LPKTS darbą.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbėjosi
Romualdas JURELIONIS

Kelios aktualios pastabos

Jau pusė metų valdo naujasis Seimas, o dar nepriimtas desovietizacijos įstatymas, dar neapgintos Laisvės kovotojų teisės. Dar žeminami, niekinami Vilniaus krašto lietuviai. Kokia gėda!

Desovietizacijos įstatymui priešinosi ir priešinsis nomenklatūra, sekretoriai ir stribai. Kodėl taip bijo mūsų Seimas ryžtingų veiksmų? Bijo nuteikti prieš save kolaborantus ir stribus prieš prezidento rinkimus. Bet juk aišku - nei vienas stribas ir jo vaikas, nei vienas kolaborantas, nemažai svetimtaučių jau žino, už ką balsuos - už LDDP kandidatą. Todėl nesnauskime.

Šiek tiek apie pensijos įstatymą. Nebijokime daiktus vadinti savais vardais: okupantą - okupantu, kolaborantą - kolaborantu.

Politiniai kaliniai ir tremtiniai, grįžę į Lietuvą, dirbo pačiuose sunkiausiuose ir mažiausia apmokamuose darbuose. Daugelio pensijos yra minimalios, ir tik priedas juos gelbsti nuo bado. Padidinus bazinę pensiją 1,5 karto, nežinia kaip pasikeis jų pensija, jei bus atimtas dabartinis priedas. Gal priimtina tokia pataisa: lageriuose ir tremtyje išbūtas darbo stažas padvigubinamas.

Vytautas JUREVIČIUS

Redakcija gavo LPKTS Šiaulių sk. tarybos raštą, adresuotą Prezidentui A.Brazauskui, Seimo pirmininkui V.Landsbergiui, premjerui G.Vagnoriui ir ministrui V.Žiemeliui, kuriame protestuojama dėl Ypatingojo valstybės archyvo naikinimo. Šiauliečiai rašo:

"Kyla klausimas, kas tai? Ar ne noras greičiau atsikratyti dokumentais, dar tebebuvusiais archyvuose ir kompromituojančiais daugelį šių dienų veikėjų.

Parodytas skubotumas "makulatūrą" sunaikinti nedelsiant. Krovinį lydėję asmenys patys krovė dokumentus į malimo mašinas ir juos naikino, neprileisdami prie jų popieriaus fabriko darbuotojų.

Pats Verkių popieriaus fabriko tiekimo skyriaus viršininkas Kęstutis Vaitkevičius sakėsi neturįs jokių dokumentų apie kokį VRM sunkvežimį, atgabenusį į fabriką archyvų dokumentus.

Ar tai nesako apie dar sėkmingai besidarbuojančių KGB-istų ir LDDP-istų ranką, tiesiamą savo lyderių autoritetui išsaugoti?

Savavališkas, skubotas, apeinant aukštesnes instancijas dokumentų naikinimas prilygsta buvusių nusikaltimų slėpimui, nusikaltėlių dangstymui. LPKTS Šiaulių skyriaus tarybos manymu, kuo greičiau turi būti perimti archyviniai dar nesunaikinti dokumentai ir perduoti į patikimas rankas, o visi "apsimetėliai", besiteisinantys nežinojimu, griežtai nubausti".

Pranešimas

Balys Gajauskas padavė į teismą "Valstiečių laikraštį" už paskelbtą straipsnį "Ištirpęs riešutinis sviestas", kuriame skleidžiamos žinios, neatitinkančios tiesos ir žeminančios garbę bei orumą.

Teismas vyks rugpjūčio 5 dieną Vilniaus pirmajame apylinkės teisme.

Kam tai reikalinga?

Dažnai "Tremtinyje" apie kokio nors stribo ar kitokio kolaboranto "darbelius", užuot iki galo tokį kruviną išgamą "apšvietus", apsiribojama kuklia pastabėle: "Pavardė redakcijai žinoma". Tačiau kas iš to, kad jinai žinoma tik redakcijai? Apie tokius maskolbernius turėtų žinoti visa Lietuva, jų pačių vaikai ir vaikaičiai. Būtina dideliu tiražu išleisti Juodąją knygą, kurioje būtų parašytos jų pavardės ir nusikaltimai.

Dar būtų galima suprasti, jeigu juos dangstytų koks nors "nepriklausomas" leidinys, bet kai toks "drovumas" būdingas "Tremtinio" redakcijai, suprasti tikrai nelengva.

Balys DOVIDAVIČIUS

Prienai

Kviečiame į pamaldas atstatomoje Paminklinėje Prisikėlimo bažnyčioje

Žaliakalnio jaunimui pageidaujant, atstatomoje Paminklinėje Prisikėlimo bažnyčioje kiekvieną šeštadienį vyks birželinės pamaldos. Pamaldų pradžia 19.30 val.

Prisikėlimo bažnyčios klebonas kun. Viktoras BRUSOKAS

Gegužiukai

Prezidentas A.Brazauskas, aprodęs pakviestiems audiencijai Lietuvos merams ištaigingus savo naujuosius rūmus, užsipuolė juos dėl kadrų parinkimo į savivaldybes. A.Brazauskas piktinosi kadrų kaita savivaldybėse, žinoma, suvaidino visiškai pamiršęs LDDP valdymo metus, kai buvo šluojami visi anksčiau nepriklausę "partinei- ūkinei" nomenklatūrai. Pasak A.Brazausko, kadrai savivaldybėse atrenkami ne profesionalumo, o partiniu principu.

Tą pačią dieną ir tuo pačiu klausimu kalbėjo ir dešinioji LDDP vado Č.Juršėno ranka P.Gylys. Esą konservatoriai "masiškai implantuoja" savo žmones ministerijose ir savivaldybėse. Pasak P.Gylio, dėl tokios tendencijos nukenčia valstybės valdymas ir suduodamas skaudus smūgis daugiapartinei sistemai. Aišku, P.Gylys turėjo galvoje visų pirma savąją partiją. Geriausiu atveju, gal dar tautos pažangiečius, "valstiečius", iš bėdos socdemus ir kitus LDDP satelitus. Prelegentas nusišnekėjo iki to, jog rajonų mokyklų direktoriams nurodoma stoti į konservatorių partiją, jeigu šie nori likti savo poste...

Labai keista, kad pastaruoju metu labai jau įtartinai pradėjo sutapti "nepartinio" prezidento ir LDDP vadų pareiškimai. Tiesa, bičiulis P.Gylys įžiūrėjo ir teigiamų dabartinio Lietuvos gyvenimo bruožų. Pasak jo, labai teigiamu reikia laikyti Konstitucinio Teismo sprendimą, kuriuo Nacionalinio radijo ir televizijos vadovybės pakeitimas pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai.

LDDP pasitraukdama, žinoma, pasirūpino visur kur tik įmanoma palikti savo gegužiukus. Buvo skubiai paskirtas pats rėksmingiausias ir agresyviausias šio lizdo paukščiukas NRTV generalinis direktorius V.Kvietkauskas. Aišku, jų yra kur kas daugiau, bet šis kol kas garsiausiai klykia.

R.Smetonos nusikalbėjimai

Buvęs Tautininkų sąjungos vadas, Seimo narys Rimantas Smetona kartu su trisdešimčia bendraminčių įkūrė kažkokį "Nacionaldemokratinį judėjimą". Žinoma, šiam naujam iškeptam judėjimui, kuris labai primena liūdnai pagarsėjusią "tautos pažangą", vadovausiąs jis pats. O kaip gi kitaip. Juk faktiškai išvarytas iš Tautininkų sąjungos vadų bemat įkūrė "judėjimą". Beje, naujo judėjimo naujai iškeptas vadas, nors ir nepatvirtino savo ketinimų kandidatuoti į prezidentus, tačiau ir neneigė to. Esą iš pradžių stebėsiąs, kaip jo nacionaldemokratines idėjas priima visuomenė, taip pat atsižvelgsiąs ir į finansines galimybes. Dėl pastarųjų galima neabejoti. Atsiras. Tikriausiai susidomės ir kaimynai. Visų pirma, aišku, "didysis brolis". Juk pagrindinis Smetonos nacionaldemokratinio judėjimo uždavinys - visomis jėgomis priešintis Lietuvos stojimui į Europos Sąjungą. To judėjimo valdybos pirmininkas tūlas Stepas Janušonis teigė, jog įstoję į ES taptume šios organizacijos provincija su pigia darbo jėga. Matyt, dabar ND vadai tą darbo jėgą laiko "brangia".

Įvykiai, komentarai

Tarnybai kariuomenėje - jokių išimčių

Seimo Nacionalinio saugumo komiteto pirmininkas A.Katkus pabrėžė, kad, šaukiant jaunuolius į karinę tarnybą, neturi būti išimčių nei turtuolių, nei Seimo ar Vyriausybės narių vaikams. Šį pavasarį į privalomąją karo tarnybą buvo pašaukta 5500 jaunuolių. Pasak SKAT vado pavaduotojo kapitono L.Bakučio, į teritorinius gynybos štabus atvyko tik 50 proc. pašauktinių. 49 proc. atvykusių sveikatos būklė buvo pripažinta tinkama karinei tarnybai.

L.Bakutis pabrėžė, kad viena pagrindinių karinės tarnybos rengimo priežasčių yra nesutvarkyti įstatymai.

Nei Vidaus reikalų, nei Sveikatos apsaugos ministerijos bei kitos žinybos, taip pat savivaldybės neturi dokumentų ir norminių aktų, kuriais remdamiesi galėtų vykdyti šaukimą į tikrąją karo tarnybą. Pasak L.Bakučio, šaukiamieji, vengiantys atlikti karo tarnybą, paprasčiausiai pakeičia gyvenamąją vietą arba "sunkiai suserga".

Kitas svarbus ir pavojingas dalykas, išryškėjęs Seimo Nacionalinio saugumo komiteto posėdyje - karių lojalumas valstybei. Krašto apsaugos viceministro E.Simanaičio duomenimis, net 67 proc. tarnaujančių Ruklos batalione jaunuolių - ne lietuviai. Net 19 jų negalėjo prisiekti valstybei, nes... nemokėjo lietuvių kalbos. E.Simanaitis pagrįstai klausė, ar kariniai daliniai, kuriuose kariai nesupranta lietuviškų komandų, gali būti potencialūs tėvynės gynėjai.

Stomatologams dar mažai

Lietuvos stomatologų sąjungos pirmininkė prof. I.Balčiūnienė informavo, kad ši Sąjunga vienija apie 1500 gydytojų stomatologų. Net 90 proc. jų - moterys. Pernai Seime buvo priimtas stomatologijos įstatymas ir jo pataisa, kad privačiai gydančių stomatologų suteikiamų paslaugų kainos neturi daugiau kaip 60 proc. būti didesnės už valstybinėse įstaigose teikiamų paslaugų kainas. Pasak I.Balčiūnienės, tokia nuostata stomatologams yra nepriimtina, nes stomatologams turėtų būti suteikta teisė patiems pasirinkti įkainių dydį. Jos teigimu, Lietuvos stomatologų sąjunga yra priėmusi normas, reglamentuojančias, kurias procedūras gali atlikti privačios praktikos gydytojas stomatologas, turintis vienerių, penkerių ar dešimties metų darbo stažą. Lietuvos stomatologams tenka pirktis brangią užsienietišką aparatūrą ir iš naujo taisyti dantis pacientams, sugrįžusiems iš užsienio: rinkdamiesi pigias užsieny je teikiamas stomatologų paslaugas, žmonės prisidaro sau tik dar daugiau papildomų rūpesčių. Todėl, pasak I.Balčiūnienės, stomatologai prašo, kad jiems būtų suteikta teisė patiems nustatyti paslaugų kainą.

Per anksti nuaidėję pergalės trimitai

Vakarų kariniai apžvalgininkai mano, kad staigi "Talibano" judėjimo kariuomenės pergalė prieš nuverstojo prezidento Rabani ir uzbekų generolo Dostumo armiją užimant svarbius šiaurės Afganistano rajonus, buvo taktinė gudrybė, siekiant įvilioti talibus į spąstus. Kai kurie stebėtojai teigia, kad buvo dirbtinis ir generolų Dostumo ir Maliko konfliktas. Mat pernai Dostumas nužudė generolo Maliko brolį, ir tas perėjo talibų pusėn padėdamas užimti svarbų Mazari Šarifo miestą ir Solango perėją. Po kelių dienų Maliko būriai, vietinių gyventojų remiami, išstūmė talibus. Kito Afganistano karo vado Achmado Šacho Masudo vadovaujami būriai smogė skaudų smūgį talibams Solango tarpeklyje. A.Š.Masudas yra vienas talentingiausių Afganistano karo vadų vadinamas "Pandžšero tigru". Ištisus devynerius metus sovietų okupacinė kariuomenė negalėjo prasiveržti per Masudo ginamą strategiškai svarbų Pandžšero tarpeklį.

Kita vertus, Afganistano gyventojai išsigando radikalaus islamizmo, kurį įveda savo užimtose teritorijose "Talibano" judėjimas ir padeda buvusio prezidento Rabani ir kitoms opozicinėms pajėgoms.

Laivyno likimas

Po draugystės ir bendradarbiavimo sutarties pasirašymo su Ukraina Rusijos prezidentas B.Jelcinas pareiškė, kad išspręsti beveik visi ginčytini klausimai tarp abiejų "didžiausių slavų valstybių". Svarbiausias jų - karinio Juodosios jūros laivyno pasidalijimas ir Sevastopolio karinės bazės statusas. Sutartyje numatyta, kad Rusija nuomos karinę bazę 20 metų už 100 milijonų dolerių kasmet. Rusija taip pat pareiškė neturinti jokių teritorinių pretenzijų Ukrainai. Maskvos komunistai labai priešiškai vertino Rusijos ir Ukrainos sutartį. Pasak "Pravdos", "Jelcinas atidavė Juodosios jūros laivyną Kučmai". Komunistų lyderiai Rusijos Valstybės Dūmoje teigia, kad už tokį nuomos mokestį, kurį Maskva sutiko mokėti Kijevui už Sevastopolio karinės bazės nuomą, galima pastatyti naują bazę Novorosijske.

Apžvalgininkai pažymi, kad abu prezidentai - Jelcinas ir Kučma -"kaip nuo įkyrios musės" atsiribojo nuo Gruzijos prezidento E.Ševardnadzės reikalavimų, kad ir Gruzijai priklauso dalis Juodosios jūros laivyno.

Įvykiai, komentarai

Ozolas vėl žygyje

Centro sąjungos pirmininkas R.Ozolas pareikalavo nedelsiant atšaukti Vyriausybės nutarimą, kuriuo numatytas Lietuvos akcinio inovacinio banko likvidavimas ir jo turto perdavimas Finansų, Vidaus reikalų, Teisingumo, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoms bei Generalinei prokuratūrai. Tai penki pastatai didžiausiuose Lietuvos miestuose, įskaitant ir pagrindinį LAIB pastatą Vilniuje. Pastatai perduodami su visais baldais, kompiuterine įranga ir skaičiavimo centrais. Vidaus reikalų ministerijai turi atitekti ir 30 bankui priklausančių automobilių. Generalinei prokuratūrai perduoti 8 pastatai ir 16 automobilių. Finansų ministerija gaus tris beveik naujutėlaičius "Volvo" markės automobilius.

R.Ozolo kolega iš Centro frakcijos K.Glaveckas sakė, kad pagrindinis LAIB pastatas Vilniuje įvertintas tik 13 mln. Lt, kai jo reali vertė yra 10-15 mln. JAV dolerių. R.Ozolas teigė, jog, užuot pardavusi banko turtą ir gavusi į biudžetą didelius pinigus, Vyriausybė pažeidė bankrutavusio banko indėlininkų interesus. Centristų lyderis taip pat reikalavo finansų ir teisingumo ministrų A.Šemetos ir R.Pakalniškio atsistatydinimo.

Prancūzai pasirinko

"Jeigu pirmasis rinkimų ratas Prancūzijoje, nežymiai laimėjus kairiosioms jėgoms, sukėlė šoką, tai antrasis - žemės drebėjimą",- taip komentavo birželio 1d. rinkimų į Nacionalinį Susirinkimą rezultatus Paryžiaus radijas.

Dabar Nacionaliniame Susirinkime socialistai, komunistai ir žalieji, kartu ėję į rinkimus, turės 318 vietų, valdžiusioji dešiniojo centro koalicija - 257. Prancūzijos premjeras A.Žiupė iškart pasveikino kairiuosius su pergale ir palinkėjo sėkmės naujajai Vyriausybei. Visi pripažįsta, kad tai triuškinantis valdančiosios koalicijos pralaimėjimas, nes iki šiol Nacionaliniame Susirinkime ji iš 577 vietų turėjo net 486.

Kairiųjų pergalę lėmė vyriausybės paskelbtas taupymo ir kitos reformos, norint sumažinti Prancūzijos biudžeto deficitą. Buvo siekiama, kad jis atitiktų reikalavimus, iškeltus 1999 metais įvedamai bendrai Europos Sąjungos valiutai - euro. Todėl kairiųjų pergalė gali komplikuoti Prancūzijos vyriausybės santykius ne tik su dešiniuoju prezidentu Žaku Širaku, bet ir su Europos Sąjunga. Prieš rinkimus kairieji žarstėsi pažadais steigti naujas darbo vietas, didinti atlyginimus, sumažinti darbo savaitės trukmę, o tai neišvengiamai padidins biudžeto deficitą. Žinoma, jeigu tie pažadai bus vykdomi. Manoma, kad naujojoje Prancūzijos vyriausybėje bus ir komunistų. Antra vertus, Prancūzijos socialistai ir jų lyderis Leonelis Žospenas, palyginti su irgi parlamento rinkimus laimėjusiais Anglijos leiboristais, mažai persitvarkė ir vis dar velkasi įsikabinę marksistinių dogmų.

Rauda

Mergaite, papuoški mano kapą
Baltais akacijų žiedais...
Lietuvos partizanų daina

Ne akacijų žiedai balti, o sniegas
Turgaus aikštėje ant brolio veido.
Neuždegs švęstos grabnyčios niekas...
Viešpatie, ar mus gėloj apleidai? -

Rauda žmonės užkaltuos vagonuos
Nežinioj šiurpioj kely į Šiaurę.
Plieskia saulė - kruvinai raudona -
Mums į veidus, seka sakmę žiaurią.

Kremliaus bokštų aidintys kurantai
Skelbia žemei - aklą - maro puotą.
Krenta broliai pagirėliuos, krenta.
Slibinui auka - jau paaukota...

Nuniokotas žalias girių trakas.
Turgaus aikštėje brolužis miega. -
Ne grabnyčios - ledo žvakės trapios.
Šermenų drobulė - šaltas sniegas.

1969

Nakties vigilija

Ataidi, atžvanga. Vėl tyla - nutyla.
Tik aidas pažyra į prieblandą žilą...

Ant Nemuno kranto dūluoja tvirtovė.
Ten budintis Raitelis santėmų stovi.

Tarytum iš balto sidabro nukaltas.-
Pagoniškas rikis? Viduramžių skaldas?

Ar prosenių Vytis?.. Pašvaistė raudona -
Pro girią. Per naktį kas tyliai raudojo?

Nuaidi tos raudos. Vėl tyla - nutyla...
Virš girių žaliųjų - žėruoja Sietynas.

1981

Oremus

Švyti baugiai blyški pilnatis.
O paveikslo senoviniuos rėmuos
Nuolat budi kažkas per naktis,
Tyliai, tyliai kartoja: Oremus.

Už visus, kur pradingo nakty.
Už negrįžusius gruody ar sausy.
Jų vardai - akmeny neskelbti...
Ligi ryto maldos tos klausausi.

Ir meldžiuosi. Ir tyliai budžiu.
Atminty švinta bruožai nutolę.
Po žėrėjimu gruodžio žvaigždžių
Seną priesaką vėl aš kartoju...

O ant stiklo blyškaus pamaži
Amžių pirštas vardyną užrašo. -
Kas atrinks jų vardus, atpažins
Užmirštuosius - vainiką pins gražų.

1982 (Melskimės - lot.)

Sena sodyba: 1949

Ir vėl šunų amsėjimas nakty kurtus.
Kažkas atvėrė girgždančius vartus.

Ranka sugrubus - ne lietus rudens -
Į lango stiklą tyliai pabarbens... -

Lange sužibs baimingai žiburys. -
Svyruos žmogus į užsklęstas duris.

Prie slenksčio vėlų svečią pasitiks.
Ir baugiai žvelgs ateiviui į akis. -

Kas? Savas? Svetimas? Taip neramu...
Mėnulio pjautuvas viršum senų namų.

1979

* * *

Ranką - rankoje mamos laikiau,
Tyliai raudant jai: kokie laikai! -

Sesės, broliai - Šiaurėn ištremti.
Vienas be žinios prapuls nakty. -

Kur - jo kapas? Kas, kada suras?
Beria smilgos ten rasas sūrias -

Kur parkrito... Kyla prieš akis
Graudūs tie vaizdai. Kas pasakys,

Žuvusių kiek užkasta laukuos? -
Jų kapams aš su gėla lenkiuos.

1985

Aldona Elena PUIŠYTĖ

Spausdiname žymios poetės, daugelio poezijos knygų autorės, ciklą rezistencijos tema. Eilėraščiai rašyti okupacijos metais. Ciklą palydi trumpas poetės žodis.

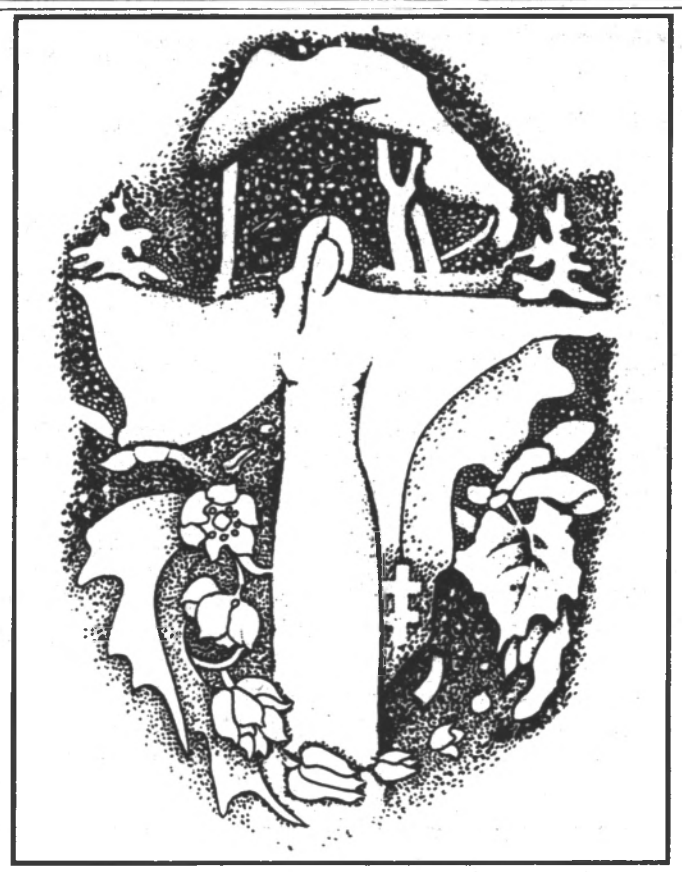

Gražinos DIDELYTĖS iliustracija

Šie eilėraščiai parašyti iš realių žalios mano jaunystės prisiminimų. Stribų siautėjimai kaime pokario metais. Tremtys. Man pačiai teko bėgti iš tėviškės nuo sovietinių represijų 1952-ųjų metų pavasarį. Išbėgome su tėvu, viską palikę svetimiems. Mama jau buvo mirusi. Iki tolei gyvenant tėviškėje, joje lankydavosi ir nakvodavo miško broliai partizanai. Nešdavau jiems valgyti. Ligi šiolei su grauduliu menu tuos taurius tautos sūnus, tyliai dainuotas dainas (turėjau prisirašiusi pilną sąsiuvinį), kartu švęstas Velykas. Skaudu prisiminti, kad didesnė dalis tų jaunų vyrų vienas po kito žuvo: Jonas Vilčinskas, Klemensas Juškys, broliai Kvedžiai... Visų žuvusiųjų už tautos laisvę atminimui ir parašiau pluoštą eilėraščių, taip trokšdama juos pagerbti nors poetiniu žodžiu. Tikėdama, kad tie idealai, už kuriuos jie paaukojo savo gyvybę, tebėra gyvi mūsų širdyse. Juk didžiulė jų auka pagaliau subrandino vaisius: sovietinė imperija žlugo, Lietuva atgavo Nepriklausomybę...

Aldona Elena PUIŠYTĖ

* * *

Man kryžium paženklino kaktą
Likimas tą rudenį, tą -
Prie motinos kapo - netekti
Aš mokiaus drauge su tauta.

Raudojau su raudančiais raudą
Šio amžiaus naktų klaikume.
Vanduo Antvardės ten paraudo
Po mūšių... Štai mano kilmė:

Sukilėlių ainė, miškinių
Liūdnoji, baikščioji sesuo.
Į veidą - nukauto - vaškinį
Žiūrėti man buvo baisu.

Iš tolo paženklinau kryžium
Jo kaktą... Už laisvę - arši -
Grumtis ta. Kiek brolių negrįžo!
Kas metraštį jiems parašys?..

1977

Tą žiemą

Kur broliai parkrito, ten akmenys verkė.
Tik priešas žiūrėjo, piktai prisimerkęs.

Jo žvilgsnis - akylas, lyg vanago suktas.
Tą žiemą virš Jurbarko juodvarniai sukos.

Dar vaikiškos rankos ten pynė vainiką -
Žaliuoti ant gelsvojo kapo... Bet liko

Vien kraujo spalva raudonoji - ant balto
Viduržiemio sniego - sušalus... Iškeltų

Trispalvę tos rankos: nuplėš ir išniekins
Jų plėšriosios ordos. Boluoja tik sniegas

Su kraujo raudona... Žalios nei geltonos,
Kur motina klumpa - sniegan - suvaitojus.

1977

Viduržiemio speigas

Brolių kūnai ant grindinio guli
Prie iškalos - viduržiemio gūdy.
Viskas liks atminty - nepamiršti.
Lekia varnas su žiedu nuo piršto.

Nešk, o varne, motulei žinelę, -
Žvelgia ji per naktužę į kelią:

Ko negrįžta jauniausias, nelanko?
Speige pėdos juoduoja ant lauko...

Varnas krankdamas lekia virš girių.
Raudą motinos - girios tik girdi...

1978

Pilies balladė

Pavojaus laužai uždegti. Imki kardą,
Jaunasai valdove senolių pilies.
Jau burias įtūžę ateiviai prie vartų.
Nejaugi jų rankos karūną palies? -

Tą šventą senųjų laikų palikimą,
Tą šviesųjį nimbą virš mūsų kaktų...
Ateiviai jau veržias įtūžę, laukiniai.
Jau svyra kamienai beržų nukirstų.

Jau plynė didėja. Jau priešas artėja.
Jau vartai į kiemą pilies - atviri.
Ir sergintys broliai beržai išretėjo...
Jau daužo - taranais - į uosio duris.

Jaunasai valdove, kur žirgas, kur kardas?
Ginies dar - grumtų - prie senolių pilies.
Tai šaukia įtūžę ateiviai prie vartų. -
Nejaugi jų rankos - karūną palies?..

1968

* * *

Tyliai ten dainavo: "Rankšluostin įausiu..."
Tyliai ten raudojo: "Kur, broleli, tu?.."
Pučia vėjai vėl man tas gaidas gailiausias
Nuo toliųjų tolių - Antvardės krantų.

Kur žiedais mirgėjo motinos darželis.
Kur kvepėjo rūtos, rožės, radasta, -
Tik daigai keroja, tik dilgynės želia,
Ten į pačią širdį žemė sužeista.

Piktžolėm apėjo. Tai iš ten tos raudos
Tyliai taip ataidi ir graudina vėl.
Gal tai atilsėlio niekur nesuranda
Brolio partizano raudanti vėlė? -

Suarė jo kapą, kaulelius - išbarstė.
Rinko juos į skarą sesė verkdama.
Sukalė ji naktį - neobliuotą - karstą.
Meldės ten, grabnyčių žvakę degdama.

1981

Povilas VAIČEKAUSKAS

Pasitraukimas į Vakarus

Pradedame spausdinti Lietuvos partizanų kovų dalyvio Povilo VAIČEKAUSKO, šiuo metu gyvenančio Jungtinėse Valstijose, atsiminimų fragmentus.

P.Vaičekauskas, būdamas Kauno kunigų seminarijos klieriku, pajuto, kad saugumiečių yra sekamas, ir įstojo į partizanų gretas. Patekęs į KGB rankas, atsidūrė gulaguose. Giminystės su JAV piliečiais dėka galėjo išvykti už Atlanto, apsigyveno Čikagoje. Aktyviai dalyvavo išeivijos veikloje, šiuo metu yra LLKS rėmimo fondo valdybos sekretorius, pasiaukojamai dirbantis Laisvės kovos sąjūdžio labui Lietuvoje.

1944 metų liepos 4 ir 5d., prasidėjus mūšiams Rytų fronte, Zarasuose netrukus, kaip tolimą griaustinį, pradėjome girdėti fronto kanonadą. Pasirodė pirmosios vokiečių vežimų gurguolės nuo Narvos. Sukiodami radiją, išgirdome TASS pranešimą, kad Raudonoji armija užėmė Lydą. Zarasų - Turmanto kryptimi pasirodė pirmieji apdulkėję vermachto tankai, šarvuoti automobiliai ir kiti mechanizuoti daliniai. Jie bandė pristabdyti išretėjusį vokiečių frontą, kurio jau beveik kaip ir nebuvo. Daugpilis - Kaunas plento ruožu aukštai padangėje dažniausiai po keturis nuolatos budėjo ir skraidė vokiečių aviacijos naikintuvai, iš viršaus dengdami besitraukiančią vokiečių kariuomenę. Iš rytų masiškai pradėjo plaukti rusų pabėgėlių sunkvežimiai. Daugiausia tai buvo rusai, tarnavę vokiečių administracijos aparate; policininkai, seniūnai ir kiti pareigūnai bėgo nuo komunizmo. Buvo aišku, kad bolševikai ir čia ateis. Mūsų šeima turėjo užleisti vieną geriausių kambarių vokiečių kariuomenės kapitonui inžinieriui, kuris fronto užnugaryje statydavo karinius įtvirtinimus. Laisvalaikiu kartais jis mane pasikviesdavo sužaisti šachmatų partiją su jo paties Rytų fronte išdroštom šachmatų figūrom. Dažniausiai laimėdavo jis. Kiekvieną rytą jis palikdavo už durų savo dulkinus batus, kad juos mano motina nuvalytų. Mama liepdavo man, ir aš tai atlikdavau.

Vieną rytą jis pranešė, kad išvyksta į Latviją, Rygos link. Aiškino, kad prasiveržusius rusus vokiečiai atkirsią, todėl būtų geriausia man, kaip jaunam vyrukui, stoti į vermachtą jo adjutantu. Į mano klausimą, ką aš turėsiu daryti, atsakė: padėti jam tvarkytis buitiniuose reikaluose, patarnauti, pavyzdžiui, nuvalyti batus ir panašiai. Jo pasiūlymo nepriėmiau vien dėl to, kad nenorėjau valyti vokiečiams batų. Atsakiau, kad trauksiuosi į vakarinę Lietuvos dalį ir, blogiausiu atveju, ten liksiu. Vokietija manęs netraukė. Maniau, išsilaikyti kurį laiką partizanų daliniuose, o po karo vis tiek bus atkurta nepriklausoma Lietuva. Kitaip juk negali būti.

Be jokio pagrindo tada mes, dauguma lietuvių, puoselėjome klaidingas iliuzijas ir apie Atlanto chartiją. Nesupratome klaidingų, kad ir tokio patyrusio diplomato, kaip Čerčilis, ėjimų, juo labiau neįsivaizdavome JAV prezidento Ruzvelto, didžiausio demokrato, tokio menko supratimo apie komunizmą Rusijoje, Stalino terorą. Kokios garsios tos pasaulinės asmenybės ir koks menkas jų tikrovės pažinimas! Pasirodo, ne geri žmonės nuvairavo Europos daugelio tautų likimą, bet blogio įsikūnijimas - viso XX amžiaus vienas didžiausių tironų - Stalinas! Žinoma, vėliau Čerčilis jau po laiko pasakys: "Ne tą kiaulę paskerdėm"... Tai ką gi galėjo galvoti gimnazistai, juo labiau kad daug Lietuvos žinomų inteligentų nesigaudė tų įvykių tėkmėje.

Taigi, pasiėmęs savo dviratį "Panter", važiavau į Petroniškes atsisveikinti su klasės draugais. Tėvukas važiavo kartu su girininku, kurio pavardės nebeprisimenu (rodos, atsargos karininkas); vežime po šienu buvo paslėptas vokiškas karabinas. Man teko dviračiu žvalgyti kelią ir važiuoti jų priekyje. 1944m. liepos 20 dieną I Pabaltijo fronto kariuomenės tankai prasilaužė prie Surdegio, t.y. į šiaurės vakarus nuo Anykščių, ir liepos 21 dieną pasiekė Panevėžį, atkirsdami mums kelią pasitraukti į vakarus. Taip ir likau gimtajame krašte, Skapiškio apylinkėse.

Vėl išvydome apdulkėjusius rusų kareivius, išgirdome jų šneką. Vienas jų, jau pagyvenusio amžiaus, purvina uniforma, pamatęs motiną, braukiančią nuo veido ašaras, guodė: "Močiute, neverk - vokiečiai pasitraukė ir nebegrįš..." Išlipus iš slėptuvės, oras buvo pilnas dūmų ir dulkių. Kariai tempė ant ratukų rusišką "maksimką"- sunkųjį kulkosvaidį, o kiti vilko prie šulinio pusgyvį vokiečių kareivį, užpylė ant jo šalto vandens kibirą ir, jam atkutus, keikdamiesi, buožėmis iš naujo negyvai užmušė. Atvažiavo lauko virtuvė. Prašvilpė virš galvų artilerijos sviedinys ir sprogo netoliese, kitas sprogo daug arčiau, o trečias pataikė tiesiai į virtuvę. Kai išsisklaidė dūmai, nebebuvo nei katilo, nei ratų... Daug kareivių buvo užmušta ir sužeista. Fronto kanonada pamažu silpnėjo ir tolo Kupiškio pusėn. Prasidėjo antroji bolševikų okupacija.

Skapiškio apylinkėse jau veikia partizanai

Pirmasis partizaninio judėjimo pasireiškimas Skapiškio apylinkėse, vietovėse į pietus nuo geležinkelio stoties kaimų, įvyko 1944m. rugpjūčio pabaigoje ar rugsėjo pradžioje, per iškilmingas laidotuves tragiškai žuvusio vaikino - A.Mikšio iš Mičiūnų kaimo, buvusio 1941 metų sukilimo dalyvio. Apmokant kaimo jaunimo vyrų grupę, kaip elgtis su granatomis, viena sprogo jo rankoje. Susirinko apylinkių jaunimas, buvo sakomos patriotinės kalbos, laidotuvių procesijoje merginos su tautiniais drabužiais ir gėlėmis lydėjo karstą į artimiausio kaimo kapinaites. Pasirodė ką tik suorganizuotos Kupiškio milicijos pajėgos, keletas stribų, vadovaujamų naujai paskirto jų viršininko Šilinio iš Girvalakių kaimo. Jie bijojo mūsų ir nepriartėjo prie laidotuvių procesijos arčiau, kaip per 1 km. Bet mus grįžtančius iš tolo apšaudė ir pasitraukė. Tai buvo pirmas susitikimas su stribais tose apylinkėse, kai jauni vyrai pradėjo atviraį kalbėti apie būtiną ginkluotą partizaninį pasipriešinimą naujai Lietuvos okupacijai ir jos kuriamiems valdžios organams. Į 1944 08 01 majoro Soblio mobilizacinį įsakymą, kuriame jis save vadino Lietuvos TSR karo komisaru (čia įsakyta 1909-1926 metais gimusiems vyrams prisistatyti į rajonų komisariatus), jaunimas nekreipė jokio dėmesio. Kaip ir vokiečių okupacijos metais, taip ir dabar, į mobilizacinius punktus ateidavo tik kurti, luoši ir kitokie invalidai. Jie, žinoma, būdavo atleidžiami nuo karinės prievolės. "Nesutvarkė mūsų vokiečiai,- ruskiai dabar mat mus sutvarkys!"- juokavo jaunimas.

Lyg niekur nieko, kaimuose ir apylinkėse vyko tradicinės kūlimo talkos, pabaigtuvės su alaus bei naminės degtinės vaišėmis, dainomis ir šokiais. Tačiau netrukus į tokias talkas ėmė lankytis naujieji NKVD įgaliotiniai ir milicininkai, lietuvių greit praminti "skrebais", tikrindavo vyrų dokumentus. Radę šaukiamųjų metų, areštuodavo, vėliau nugabendavo į rajonų karinius komisariatus, iš kur, ginkluotų sargybinių lydimus, nuveždavo į naujai formuojamus Raudonosios armijos dalinius.

(B. d.)

Liepė laukti Iljičiaus lempučių

Mano tėvas Juozas Linartas, g.1908m.Irduniškio k. Rokiškio apskr., nors augo mažažemio valstiečio šeimoje, vis tiek nukentėjo nuo NKVD. Mokėsi Panevėžio amatų mokykloje, turėjo potraukį elektrotechnikai, radijui. Atsitiko taip, kad prieš karą (neatsimenu, kuriais metais) žaibas trenkė į gražuolę Rokiškio bažnyčią ir nuvertė bokšto kryžių. Reikėjo drąsių, išmintingų žmonių kryžiui atstatyti ir įvesti žaibolaidį. Spaudoje buvo paskelbtas konkursas. Mano tėvas sutiko šiuos darbus atlikti ir juos atliko. Kryžius su perkūnsargiu stovi ir šiandien, nors praėjo daugiau kaip 60 metų. Už tai tėvas gavo nemažą sumą litų. Mylėdamas techniką, norėjo, kad Lietuvoje žmonės nuo žibalinių lempų pereitų prie elektros šviesos, kad klausytųsi radijo. Rokiškio aikštėje išsinuomojo patalpas ir atidarė radijo, vėjo malūnėlių su elektros generatoriais ir kt. parduotuvę. Ne tik Rokiškyje, bet ir visoje Lietuvoje jis buvo radijo imtuvų "Filips", "Markow", "Telefunken" platinimo pionierius. Be to, jis pastatė ir įrengė Rokiškio apskrityje dešimtis vėjo malūnėlių su elektros generatoriais. Ūkininkų namuose įsižiebė elektros lemputės. Kad galėtų operatyviau aptarnauti gyventojus, nusipirko angliską motociklą "NSU" - vienintelį Rokiškyje, ir, žinoma, tai sukėlė ne vieno pavydą.

Taigi gyvenimu džiaugtis jam teko neilgai. 1940m. atėjus rusams, tėvo parduotuvė buvo nacionalizuota; mat rusai žadėjo Lietuvą apšviesti Iljičiaus lempomis, kol kas liepė tenkintis žibalinėmis, o apie radijo aparatus - ir kalbų negali būti, nes tais laikais vien už radijo aparatų laikymą galėjai tapti "tėvynės priešu".

Toliau dar baisiau. 1941m. vieną birželio pabaigos dieną NKVD paskelbė, kad dėl mobilizacijos gyventojai turi pristatyti į Rokiškio dvarą visas transporto priemones. Mano tėvas su savo draugu (Lionginu Vaitkevičiumi iš Kauno, kuris anksčiau tiekdavo į tėvo parduotuvę prekes) pristatė motociklą ir namo nebegrįžo - abu buvo areštuoti ir uždaryti į Rokiškio kalėjimą. Mes nežinojome net už ką. Neva už tai, kad "pasipriešino" rusams - karpė telefono laidus, turėjo parduotuvę, radijo aparatų ir t.t.

Neseniai aptikau Kaune 1942m. išleistą knygą "Lietuvių archyvas. Bolševizmo metai", I t., II laida. Ten rašoma ne tik apie Rainius, Panevėžio ir kitose vietovėse bolševikų vykdytą genocidą, kaip ir kur bolševikai žudė ir kankino lietuvius, bet ir apie 1941m. įvykius Rokiškyje. Straipsnio autorius - A.Merkelis. O gal dar gyvas ir straipsnio autorius ir kiti liudytojai iš Rokiškio? Būtų įdomu, kad jie pasidalytų mintimis apie tų metų įvykius Rokiškyje "Tremtinio" laikraštyje arba parašytų man. Kartu su šioje knygoje minimais bolševikų nukankintais rokiškėnais J.Pranskūnu, J.Binkum, P.Pumpučiu, J.Aukštuoliu ir J.Grižanausku kalėjo ir mano tėvas Juozas Linartas su savo draugu Lionginu Vaitkevičiumi.

Mano mama pasakojo, kad po tėvo arešto Rokiškio aikštėje pasirodė iškabinti NKVD sąrašai su grasinimais sušaudyti, kur buvo ir mano tėvo pavardė.

Rokiškio kalėjime nesušaudyti likę kaliniai 1941 06 27d. rytą, auštant, pasinaudoję sąmyšiu, kurį sukėlė kažkieno padegtos amunicijos sandėlis, išlaužė duris ir pabėgo. Mano tėvo draugas Lionginas Vaitkevičius vietinių rusų buvo sugautas ir žiauriai nukankintas: rastas išrengtas, užpakalyje surištomis rankomis, visas supjaustytas, subadytais šonais, perdurta krūtinė.

Po karo tėvas slapstėsi nuo rusų kariuomenės, buvo pas partizanus. Daugelį metų tėvo ieškojo NKVD. Po karo mes gyvenome Žiobiškio k. pas mamos tėvus. NKVD gąsdino, kad ištrems, klausinėjo, kur tėvas - "banditas". Girti enkavedistai, suklupdę mus, šaudė virš galvų, tyčiojosi.

Visą mūsų šeimos turtą išvogė ir išsivežė enkavedistai. Likome kaip stovime.

Labai lauksiu atsiliepiant ką nors žinančių apie tuos Rokiškio įvykius.

Benjaminas LINARTAS
Architektų 34-40, Šiauliai; tel.450498

Okupantų padaryta žala Lietuvai ir jos atlyginimas

Povilas JAKUČIONIS

1940m. birželio 15d. Sovietų sąjunga, sulaužiusi sutartis su Lietuvos Respublika, nepaisydama tarptautinės teisės ir elgesio normų, okupavo Lietuvą. Pažadai apie "šviesų komunizmo rytojų" greitai baigėsi. Per pusę okupacijos metų suplanuotas ir pradėtas neregėto masto teroras ir genocidas prieš lietuvių tautą.

Lietuvos gyventojų genocidą tęsė 1941m. birželio 22d. sovietų okupaciją pakeitusi nacistinė Vokietija. Naciai naikino ne tik Lietuvos žydus, persekiojo lenkus; naikino jie ir lietuvių šviesuomenę, inteligentiją, nes ši nesutiko bendradarbiauti su naciais. Gaudė jaunimą ir vežė darbams į Vokietiją dėl to, kad šie nėjo tarnauti į vermachtą ir SS dalinius. Vokiečių okupantai naikino Lietuvos turtą, grobė ir vežė į Vokietiją mūsų gamtos turtus, kultūros vertybes, maisto produktų duoklėmis apdėjo ūkininkus. Vokiečių nacių okupacijos padaryta žala santykinai, laiko trukmės mastu, nėra mažesnė už pirmaisiais pokario metais sovietų padarytą žalą.

1944m. sovietinė okupacija vėl pakeitė nacistinę ir tęsėsi iki pat Lietuvos Valstybės Nepriklausomybės atkūrimo 1990m. kovo 11 dieną. Daugiau nei dešimtį metų tauta ginklu priešinosi raudonajam okupantui. Ginkluoto pasipriešinimo kovų metu okupantai nužudė apie 40 tūkst. partizanų ir jų rėmėjų.

Okupacinė kariuomenė iš Lietuvos pasitraukė tik 1993m. rugpjūčio 31d. Tačiau okupacijos metu tautos genocido aukos iki šiol tebelaukia genocido sumanytojų ir vykdytojų teismo. Lietuvos gyventojams ir valstybei padaryta žala dar tebėra neatlyginta, o prievarta primestos santvarkos palikimas tebeslegia mūsų visuomenę.

Per 50 metų buvusių okupacijų padaryta žala, tautos patirtos netektys įpareigoja siekti žalos atlyginimo iš kaltininkų ir jų "teisių perėmėjų". Ne dėl noro gyventi geriau kitų sąskaita, bet dėl teisingumo; dėl to, kad negalime patys greitai atstatyti okupantų sugriautos šalies. Vokietija su visomis nacių okupuotomis šalimis vienaip ar kitaip atsiskaitė. SSRS pati pirmoji pateikė turtines pretenzijas... aukai - Lietuvai!

M.Gorbačiovas 1990m. kovo 5d. A.Brazauskui yra pasakęs, kad jei Lietuva paskelbs savo nepriklausomybę, ji turės sumokėti SSRS 20 mlrd. aukso rublių (33 mlrd. JAV dolerių) už sovietines investicijas į Lietuvos įmones. Neverta įrodinėti, kad tas reikalavimas absurdiškas. Iš tikro sovietmečiu Lietuvoje buvo pastatyta keliolika pramonės "dinozaurų", gaminusių produkciją "plačiajai tėvynei" ir teršusių Lietuvos gamtą, ir dar daug karinių bazių. Tai ne okupantų dovana Lietuvai, o pančiai. Be to, tos investicijos buvo iš Lietuvos gyventojų ir įmonių indėlių, įdėtų į sovietinius bankus ir negrąžintų. Pusė Lietuvos subjektų indėlių sumos investuota SSRS, ne Lietuvoje. Ne Lietuva liko skolinga, o SSRS. Tos investicijos liko Rusijai. Suma nemaža - 23 mlrd. JAV dolerių.

Civilizuotame pasaulyje užpuolikas moka reparacijas aukai, o ne atvirkščiai. Taigi SSRS, t.y. jos teisių ir pareigų perėmėja - Rusijos Federacija - privalo atlyginti Lietuvai padarytą žalą. Kaip vokiečiai negali pamiršti skriaudos, kurią fašistai ir jų pakalikai padarė žydų tautai, taip rusai turi jaustis atsakingi už komunistų nusikaltimus.

Nuostolius atlyginti agresorius privalo pagal JTO 1947 05 01d. Deklaracijos 4 straipsnį ir 1974m. JTO Chartijos 16 straipsnį "Dėl Valstybių ekonominių teisių ir prievolių" ir tos pačios Chartijos 32 straipsnį. JTO Generalinės Asamblėjos 1974 12 14d. Rezoliucijos 3 straipsnis ("Dėl agresijos nustatymo") skelbia, kad agresorius privalo aukai atlyginti visą žalą.

Yra oficialūs Rusijos Federacijos dokumentai, iš dalies pripažįstantys ne tik teisių, bet ir pareigų perėmimą iš SSRS:

RF Prezidento kreipimasis į JTO Generalinį sekretorių 1991 12 24d., kuriame rašoma, kad "Rusijos Federacija visiškai prisiima (išsaugoja) atsakomybę už visas SSRS teises ir pareigas sutinkamai su JTO įstatais";

Rusijos Federacijos URM 1992 01 13d. nota, kurioje užsienio atstovybių vadovai informuojami apie tai, kad "RF tęsia vykdymą teisių ir prievolių, išplaukiančių iš tarptautinių sutarčių, kurias sudarė SSRS".

Deja, tie RF pripažinimai ir įsipareigojimai yra SSRS tarptautinėms sutartims ir JTO įstatams. RF nesieja šių įsipareigojimų su SSRS piktadarystėmis "jos viduje".

Rusijos valdžia bando atskirti iš SSRS paveldėtas teises nuo pareigų ir atsakomybės už sovietų piktadarybes. Tai labai sunkina derybas dėl žalos atlyginimo. 1992-1996m. LDDP, Seimas ir Vyriausybė nereikalavo žalos atlyginimo iš Rusijos ir Vokietijos, nevedė šiuo klausimu derybų, net neorganizavo visapusiškos, pilnutinės žalos skaičiavimų. Dabar G.Vagnoriaus Vyriausybė žalos skaičiavimą atnaujino. Dėl to grubiai užsipuolė Lietuvą kai kurie Rusijos laikraščiai.

Žalos atlyginimas negali būti svarstomas ar diskutuojamas šalies viduje, tai tauta jau yra nusprendusi 1992m. birželio 14d. referendume. Politinio teroro žalos atlyginimas būtų svarbus dar ir dėl to, kad tą žalą atlyginusi Rusija dar kartą ir negrįžtamai pripažintų, jog Lietuva 1940 metais buvo aneksuota ir neteisėtai įtraukta į SSRS. Antrasis SSRS liaudies deputatų suvažiavimas 1989 12 24d., pasmerkęs Molotovo- Ribentropo aktą, faktiškai pripažino Lietuvos okupacijos neteisėtumą, o kartu ir būtinybę atlyginti okupacijos padarytą žalą.

Pati Rusija siekia susigrąžinti visą užsienyje esančią net iš 106 valstybių, preliminariai 9 mlrd. JAV dolerių vertės nuosavybę. Ta suma gali daug kartų išaugti, nes specialiai sudarytas Valstybės nuosavybės sugrąžinimo komitetas (pirm. p.V.Fatiejevas) dar tik pradėjo to turto paieškas. Išties "įdomi" mąstysena. Carų Rusijos skolas atsisakė grąžinti dar Leninas. Ir dabartinė Rusija jų "nebeprisimena". Bet carų ir turtuolių turtą užsienyje, kurį jie atseit paveldėjo po SSRS žlugimo, nori susigrąžinti. Taigi Lietuva, kuri jokiai Rusijai niekada nebuvo skolinga, juo labiau turi teisę reikalauti žalos atlyginimo.

Rusija atsakinga už SSRS nusikaltimus dar ir todėl, kad ji perėmė visą KGB aparatą ir agentūrą, visus archyvus. Jų neskelbia, neatiduoda. Tas aparatas ir agentūra tęsia nusikalstamus darbus prieš kaimynines valstybes. Vadinasi, RF perėmė ir atsakomybę už KGB padarytus nusikaltimus.

Aukšti Rusijos valdžios pareigūnai (buvęs Rusijos prezidento Boriso Jelcino spaudos sekretorius V.Kostikovas) darė pareiškimus, kad Rusija neatsakinga už totalitarinę stalinizmo politiką. Leiskite paklausti, kur ta totalitarinė politika išaugo ir suklestėjo, jei ne Rusijoje? Iš kur ji buvo eksportuojama į kitas šalis (taip pat ir į Baltijos valstybes), jei ne iš Rusijos žemių? Ar stalinietiška politika nebuvo carinės Rusijos kolonijinės politikos tęsimas dar labiau kruvinomis formomis? Koks principinis skirtumas tarp kazokų šimtinių kruvino siautėjimo ir Vetrovo divizijos teroro? Kodėl Vokietija prisiėmė atsakomybę už nacių nusikaltimus, o Rusija už stalinizmo (komunizmo) terorą ir agresiją atsakomybės neprisiima? Ar tik todėl, kad nacistinė Vokietija jėga buvo priversta kapituliuoti, o rusiškoji SSRS pati subyrėjo, ir Rusija liko dar stipri karine jėga?

Dabar Europa gyvena moralios politikos epochoje; dora, sąžinė turėtų versti pripažinti skriaudą ir skatinti tą skriaudą atlyginti. Pirmiausia oficialiai turėtų atsiprašyti Rusija, kaip tai padarė kitos valstybės agresorės (Vokietija, Japonija).

Carinė Rusija, užgrobusi Lietuvą XVIIIa. pabaigoje, visą šimtmetį griovė bažnyčias, slopino lietuvių tautinę savimonę, uždraudė lietuvišką spaudą ir viešai kalbėti lietuviškai. Uždarė Vilniaus universitetą. Tūkstančius lietuvių, ištisus kaimus trėmė į Sibirą, varė į katorgą, ėmė į rekrūtus.

Tęsinys - sovietų okupacija, tik daug žiauresnė. Šimtai tūkstančių iššudytų, nukankintų, tremtin išvarytų Lietuvos gyventojų, sunaikintos ir išgrobstytos materialinės ir kultūrinės vertybės, užteršta gamta, penkiasdešimčiai metų sustabdyta kultūrinė ir ekonominė raida. Kiek reikėtų lėšų, išteklių (ir laiko) pasiekti Suomijos ar Danijos lygį, tokie ir yra Lietuvos nuostoliai dėl natūralios raidos sustabdymo.

(B. d.)

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Rezistentų teisių komisija skelbia pretendentų rezistento vardui gauti sąrašą:

(Pabaiga. Pradžia Nr.20)

Jonas Malaškevičius, ryšininkas, Prienų apskr. Dainavos rinkt. Kęstučio ir Vaidoto būriai. 1947-1950m.

Antanas Maniušis, partizanas, Utenos apskr. Tauragnų valsč. 1944-1946m.

Juozas Marcinkevičius (po mirties), partizanas, Marijampolės apskr. Prienų valsč. Dzūkų rinkt. Vaidoto gr. 1944-1946m.

Vitas Marčiulynas, rėmėjas, Prienų apskr. Balbieriškio valsč. Dzūkų rinkt. Vaidoto gr. 1945-1948m.

Julius Markevičius, partizanas, Utenos apskr. ir valsč. V.Markevičiaus- Pinokio būrys. 1945-1946m.

Stasys Markevičius, partizanas, Utenos apskr. ir valsč. V.Markevičiaus- Pinokio būrys. 1945-1947m.

Vytautas Markevičius, partizanas, Utenos apskr. ir valsč. Girinio kuopa, V.Markevičiaus- Pinokio būrys. 1945-1947m.

Leonardas Mažeika, rėmėjas, Panevėžio apskr. Sodelių k. 1944-1948m.

Natalija Mikalonienė- Martinaitytė, rėmėja, Marijampolės apskr. Sasnavos valsč. 1944-1950m.

Juozapas Pavilonis (po mirties), partizanas, Alytaus apskr. Simno valsč. 1946-1948m.

Joana Petrauskienė, rėmėja, Lazdijų apskr. Birutės k. 1945-1951m.

Kazimiera Ona Puras- Puraitė, partizanė, Trakų apskr. Birutės k. 1945-1951m.

Mikalina Ribokienė, rėmėja, Panevėžio apskr. Surdegio valsč. 1944-1951m.

Konstantinas Sajus, ryšininkas, Radviliškio apskr. Prisikėlimo apyg. 1948-1952m.

Bronius Sabaliauskas, partizanas, Alytaus apskr. Merkinės valsč. Šarūno būrys. 1944m. spalio- 1945m. vasario mėn.

Bronius Skiauterė, partizanas, Biržų apskr. Papilio valsč. J.Petronio ir P.Skiauterės būriai. 1944-1945m.

Anelė Skipitytė, rėmėja, Šiaulių apskr. Radviliškio valsč. 1945-1948m.

Julija Styrienė- Samulėnaitė, rėmėja, Biržų apskr. Papilio valsč. 1945-1953m.

Bronė Strazdaitė (po mirties), rėmėja, Utenos apskr. Leliūnų valsč. Nuo 1945m.

Ona Suščenovienė- Jankauskaitė, ryšininkė, Rokiškio apskr. Skapiškio valsč. Vyčio būrys. 1945-1950m.

Juozas Šustikas (po mirties), partizanas, Švenčionių apskr. Švenčionėlių valsč. 1944-1945m.

Julijona Urbaitienė- Pukytė, partizanė, Radviliškio apskr. Šeduvos valsč. Kadagio būrys. 1947-1951m.

Janina Vilkienė- Bakanaitė, rėmėja, Rokiškio apskr. Pandėlio valsč. 1946-1956m.

Zosė Zabielienė- Janulevičiūtė, ryšininkė, Alytaus apskr. Merkinės valsč. Lokio būrys. 1946-1948m.

Atsiliepimus apie šiuos kandidatus siųsti adresu: *LGGRT centras, Rezistentų teisių komisija, Gedimino pr. 40, Vilnius.*

Susitikimai Akmenėje ir Vilniuje

Pastaruoju metu Lietuvoje atgyja toks reiškinys, kaip kraštiečių susibūrimai, kurie nuo seno turi savo tradicijas.

Tokie dažniausiai vieno ar kelių entuziastų organizuojami susibūrimai labai prasmingi: nepamirštamos savosios šaknys. Stiprinamas bendrumo jausmas ir tikėjimas, kad galime būti vieningi. Išlaikoma šventa Tautos atmintis. Suteikiamas kraštiečiams bendravimo džiaugsmas.

Norėčiau paminėti Žemaitijos vaiko, kultūros darbininko, muziko ir dailininko Stasio Juškaus inicijuotus ir organizuotus Akmenės rajono kraštiečių susitikimus, įvykusius Akmenėje, o vėliau - Vilniuje.

S.Juškaus artimieji patyrė tremtinių dalią, iš gausios dešimties vaikų šeimos beliko trys... Stasys Juškus kraštiečių susitikimą Akmenėje rengia kartu su savo galerijos dailininkų paveikslų paroda, čia skamba jo parašytos dainos.

Vėliau Vilniuje jis surengė Akmenės raj. kraštiečių dienas; eksponuojama akmeniškių liaudies meistrų tapybos paroda Dailininkų sąjungoje. Tačiau ne paroda šioje kultūrinėje akcijoje yra svarbiausia. Organizatoriui užteko energijos atvežti ir darbus, ir jų autorius į Vilnių, supažindinti juos su surengtu Vilniaus konservatorijos menių kolektyvų koncertu, pasirūpinti vaišėmis... Tai didžiulis kultūrinis, švietėjiškas darbas. Šalia daugybės kultūrinių renginių, kartais surengtų siekiant efekto, matome, kad yra žmonių, ramiai ir kantriai dirbančių kasdieninius darbus savai kultūrai ir savo tėvynei.

Pasak tapytojo G.Kazimierėno, šių renginių svarbiausias rezultatas yra dvasinė šiluma. Daug tai ar mažai?

Iš mažų upelių išsilieja plati upė. Tokie susitikimai, atskiri renginiai, puoselėjantys kultūrą, gėrį, nuoširdų bendravimą, neabejotinai svarbūs visų mūsų ateičiai.

Dr. Vanda BRIEDIENĖ

Dar vienas paminklas partizanams

Gegužės 24 dieną Telšių rajono Dievo Krėslo miške buvo pašventintas kryžius žuvusiems partizanams. Jo mecenatai broliai Romas ir Alfredas Jonušai. Paminklinė skulptūra Dievo Krėslo miško partizanams pastatyta ir Jonušų sodyboje Telšiuose.

Šv.Mišias už žuvusius partizanus laikė ir paminklus šventino Mažosios bažnytėlės klebonas J.Pakalniškis.

Į iškilmes susirinko daug telšiečių, LPKTS Palangos skyriaus vadovai ir kitų rajonų atstovai, buvę partizanai ir jų artimieji, vietiniai gyventojai ir ryšininkai. Automašinų vilkstinės traukė vingiuotais miško keleliais prie vietų, kur 1949m. gegužės 21 dieną nelygioje kovoje žuvo septyni partizanai. Yra išlikęs įgriuvęs bunkeris, kurį ketinama atstatyti.

Šventinamas kryžius Dievo Krėslo miške žuvusiems partizanams
Šilinsko nuotr.

Plazdėjo vėliavos, automatų salvėmis buvo pagerbti žuvusieji kovotojai, skambėjo Lietuvos himnas, partizanų dainas dainavo Telšių tremtinių choras. Prisiminimais pasidalijo išlikęs gyvas šio būrio partizanas S.Mockus, partizanė S.Stanienė- Danilevičienė, Norkus ir kiti.

Ilsėkitės ramybėje, Lietuvos didvyriai.

G.REPŠIENĖ

Tegul skamba mūsų dainos po šalis plačiausias

Gegužės 12d. Panevėžio politinių kalinių ir tremtinių choras koncertavo Vilniuje - Menininkų rūmų salėje. Keletą dainų teko padainuoti kartu su Vilniaus choru. Bendram chorui dirigavo kompozitorius L.Abarius. Eilėraščius skaitė poetas V.Cinauskas. Toks bendras dainavimas - tai lyg generalinė repeticija prieš dainų šventę, kuri vyks Klaipėdoje birželio 21-22d.

Panevėžio tremtinių ir politinių kalinių choras turbūt pats didžiausias. Jame dalyvauja 70 žmonių. Jau 8-erius metus šiam chorui vadovauja nepailstantys Rimas ir Margarita Vaičekoniai. Dažnai tenka koncertuoti ir kituose Lietuvos miestuose bei miesteliuose, kviečiami giedoti ir bažnyčiose.

Esame labai dėkingi Vilniaus politinių kalinių ir tremtinių chorui už tokį šiltą priėmimą. Galime pasidžiaugti, kad mūsų koncerto klausėsi pilnutėlė salė žmonių.

Panevėžio politinių kalinių ir tremtinių choro dalyvė
V.JASEVIČIENĖ

Dėkoja

Ir savo vardu, ir p.Ninos Kantvilienės prašomas, dėkoju visiems atėjusiems į Šv.Mykolo Arkangelo (Įgulos) bažnyčią pasimelsti už a.a. Aleksandro Kantvilo vėlę. Ypač p.N.Kantvilienė dėkoja mons. A.Svarinskui - ne tik už aukotas šv.Mišias, bet ir už gerą žodį, pasakytą apie buvusį Štuthofo kalinį - įkaitą A.Kantvilą.

P.STATNICKAS

Kviečiame

Prasidėjo intensyvus pasirengimas birželio mėn. įvyksiančiam reikšmingam LPKTS gyvenimo įvykiui - suvažiavimui. Jau posėdžiavo konferencijoje sudaryta organizacinė komisija. Apie jos darbą "Tremtinys" numato informuoti. Tačiau derėtų išgirsti ir eilinių LPKTS narių, ypač skyrių pirmininkų, balsą. Todėl redakcija kviečia skaitytojus išsakyti savo nuomones apie LPKTS veiklą, pateikti pasiūlymų įstatų, principiniais veiklos klausimais. "Tremtinys" numato spausdinti įvairiausias nuomones - jos padėtų ir suvažiavimo rengimo komisijai, ir pačiam suvažiavimo darbui.

Redakcija

Birželio 8d. bus minima VDR Algio būrio partizanų žūties 50 metų sukaktis. Jie žuvo 1947m. vasario 16d. Dukto miške vykusiose kautynėse.

11 val. bus aukojamos šv.Mišios. Po pamaldų vyksime į Šiaulių raj. Pakapės kaimą, kur bus šventinamas paminklas.

Kviečiame partizanus, šaulius, savanorius, visuomenę.

Steponas STEPANAVIČIUS, vienintelis likęs kautynių dalyvis

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Aleksiūnas
1924-1997

Gimė Varėnos apskrityje. 1945m. areštuotas. Po ilgų tardymų, kankinimų namo parėjusio nepažino net mama. Nieko neišdavė. Broliui, narsiam ryšininkui, žuvus, 1948m. Juozas su tėvais ir sesute ištremtas į Krasnojarsko sr. Taštipo raj. Abu tėvus ten ir palaidojo.

Sugrįžęs į Lietuvą, 1958m. apsigyveno Alytuje.

1997m. gegužės 3d. tragiškai žuvo. Palaidotas tėviškėje.

Liūdime ir užjaučiame žmoną, sesę, kitus artimuosius.

LPKTS Alytaus skyrius

Stasė Masiliūnaitė - Samsonienė
1927-1997

Velionė gimė Ramygalos valsč., Linažiedžių kaime, Lietuvos savanorio šeimoje. Augo trys seserys ir vienas brolis. 1948m. areštuota ir nuteista 10 metų. Iš lagerio paleista 1955m. Po to ištremta pas tėvus į Krasnojarsko kraštą. Grįžo į Lietuvą 1956m. Užaugino šešis vaikus.

Visiems artimiesiems reiškiame nuoširdžiausią užuojautą.

LPKTS Ramygalos skyrius

Alfonsas Katelynas
1924-1997

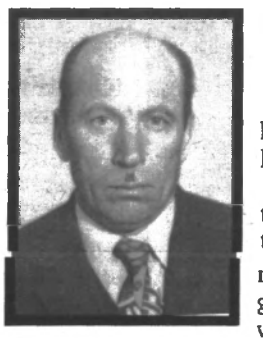

Velionis gimė Alytaus raj., Padvariškių kaime. Mokslą Alytaus gimnazijoje nutraukė prasidėjęs karas.

1944m. prievarta buvo paimtas į karinę tarnybą. 1945m. sausį fronte sunkiai sužeistas. Po pusmečio demobilizuojamas kaip netinkamas tolesnei tarnybai. Sugrįžęs į gimtąjį kaimą, įsijungia į partizaninę kovą, tampa partizanų ryšininku Beržu. Mišką netoli namų įruošia partizanams slėptuvę. Teikia jiems visokeriopą pagalbą, platina partizaninę spaudą, atsišaukimus. Deja, išduotas Beržas suimamas, 1950m. pavasarį nuteisiamas 25m. lagerio ir įkalinamas Karagandos srityje. 1956m. rugsėjo 4d. paleidžiamas.

Liūdinčią žmoną ir dukrą nuoširdžiai užjaučia
LPKTS Alytaus skyrius

Stefanija Pakalniškienė
1916-1997

Velionė gimė Juodėnų k., Plungės valsč., darbščioje ūkininkų šeimoje, kur užaugo 10 vaikų. Ištekėjo už ūkininko Antano Pakalniškio, nepriklausomos Lietuvos metais dirbusio apylinkės seniūnu. Dėl to 1951m. spalio 2d. šeima ištremta į Krasnojarsko kr., Užursko rajoną.

Sibire S.Pakalniškienė palaidojo vyrą ir 10 mėnesių dukrelę.

1958m. sugrįžusi į Lietuvą, savo namuose rado šeimininkaujantį kolchozo pirmininką. Apsigyveno pas sūnų Kauno raj., Rokuose. Iki pensijos dirbo Rokų keramikos gamykloje. Savo gerumą ir užuojautą dalijo visiems ją pažinusiems.

Rokų tremtiniai ir artimieji liūdi netekę nuoširdaus žmogaus.

Palaidota Garliavoje, Jonučių kapinėse.

LPKTS Rokų skyrius

Petras Šerpenskas
1922-1997

Gimė Alytaus apskr. Būdos k. Nuo 1947m. buvo Dainavos apyg. Kazimieraičio rinktinės, vadovaujamos Vaclovo Voverio- Žaibo, ryšininku.

1949m. kovo 7d. Petras Šerpenskas tapo viena iš K.Kubilinsko- Varno ir Skinkio- Ryto išdavystės aukų. Kalėjo Karagandos ir Vorkutos lageriuose. 1957m. grįžo į Lietuvą.

Palaidotas Miklinasų kaimo kapinėse.

Už kančias ir vargus tebūnie Tau gailestingas dangus.

LPKTS Alytaus skyrius,
Dainavos apygardos partizanai